

A prešporákok nyelvei

KÖNYVKRITIKA - LXVI. évfolyam, 41. szám, 2022. október 14.

► *Jozef Tancer: A soknyelvű Pozsony nyomában. Beszélgetések a régi város lakóival. Fordította Balogh Magdolna, jegyzetek: Korpás Árpád. Lábnyom Kiadó, Budapest, 2022, 352 oldal, 5450 Ft*

A kötetben húsz, 1916 és 1933 között született emberrel készített beszélgetés olvasható, akik németként, magyarként, szlovákként, zsidóként mind régi pozsonyinak mondják magukat, azaz „prešporák”-nak. A város német neve Pressburg volt, szlovákul Prešporok (a Bratislava nevet 1919-ben kapta); a pozsonyiakat szlovákul „prešporák”-oknak hívták. Vannak közöttük bennszülöttek és beköltözöttek, olyanok, akik elmentek, és olyanok, akik maradtak. Arról mesélnek, hogy milyen nyelven beszéltek otthon és a városban, milyen iskolába jártak, milyen nyelvüként tekintenek önmagukra, milyen nyelven tudtak írni, milyen kötetekből állt a könyvtáruk. Tancer érdekesen boncolgatja, hogy mit is értünk „anyanyelven”: ez lehet az anya vagy az apa nyelve, de az a nyelv is, amellyel az illető azonosul, vagy amely domináns számára. Külön csemege a Rózsika néni nevű gondnoknő beszédét elemző, „Rózsikológia”, amelyből kiderül, hogy a nyelvtani szabályoktól függetlenül is lehet szlovákul (vagy bármely nyelven) beszélni. A néni alakja a legendák kódébe vész, ugyanis a könyv egyszer Weingrafová, másszor Wolfingerová néven említi - mindegy is, a név jól példázza a soknyelvűséget.